

Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

3. Večkrat se primeri, da so čebele že za rojenje pripravljene, zdaj pa nastopi slabo vreme, več dni zaporedoma dežuje, tako da čebele rojiti ne morejo, ali se pa še celó na bližnjih gorah sneg pokaže. In kaj se zgodi? Ali za rojenje pripravljeni panjevi stare matice pokončajo, potem pa s pevkami rojijo, in tako so prvi roji zgubljeni, ali pa čebele matično zalego iz panjev potrgajo, in potem taki panjevi še le kake 4–5 tednov pozneje rojijo, ali pa morebiti še celó nič, če jim enkrat pravi čas preteče. Kdor pa nove Kranjske panjeve ima, in v pravem času sam roje delati začne, temu se kaj takega nikoli prigodilo ne bo.

4. Znano je, da čebele več dni, predno panj prvič rojiti misli, nič kaj na pašo leteti nočejo, ampak leno po jeziku in sprednji končnici panja posedajo, če ravno je paša tudi še tako dobra; čakajo namreč vedno na to, kdaj bodo rojile, zato od doma iti nočejo. S tem pa veliko zamudé, ker bi si lahko v dobri paši v teh dneh veliko medú nabrale. Ako pa panju kacij dobrih 14 dni poprej roj vzameš, kakor bi sam od sebe rojil, potem ti ne bodo čebele nikoli take lenobe pasle, ampak ti bodo vedno pridno nosile, in sicer še toliko bolj pridno, ker si bodo vse prizadjale, da bi škodo, katero si jim s tem naredil, ko si jim roj vzel, prej ko mogoče popravile.

5. Večkrat čebele v velicah kupih na sprednjih končnicah sedé, čebelar poseda okrog ulnjaka, čaka in čaka od dné do dné rojev, pa jih vendar le ni, s tem pa svoja druga dela in opravila zamuja. Ali ni tedaj desetkrat bolj pametno, da si sam roje naredi, potem pa brez skrbi po svojih družih opravilih gré?

Iz dozda rečenega je očitno, da novi Kranjski panjevi so posebno za take čebelarje prav pripravi, kateri bi radi kolikor toliko čebelarili, pa jim njihova druga opravila ne pripuščajo, da bi veliko časa pri ulnjaku potratili.

Tacih čebelarjev je pa ravno največ. Taki so, postavimo, sploh vsi kmetje, kateri morajo na polje, na travnike, v gozde itd. hoditi; radi bi tudi malo čebelarili, pa nimajo časa pri ulnjaku sedeti in na roje paziti. — Taki so večidel vsi rokodelci, postavimo, mizarji, tesarji, krojači, čevljarji itd., kateri morajo dostikrat od doma iti, in si po družih hišah in vaséh dela iskati. Taki so učitelji, kateri morajo večidel ravno tiste ure v šoli presedeti, kedar čebele navadno rojijo. Taki so tudi duhovni, kateri si posebno v samotnih krajih na deželi radi nekatere panjiče čebel za kratek čas redijo, pa se jim večkrat primeri, da so ravno takrat, kedar kacega roja pričakujejo, nanagloma h kakemu bolniku ali kam drugam poklicani itd. — Za vse take čebelarje so novi Kranjski panjevi pripravi, kakor nalašč, ker si sami tako lahko roje delajo. S tem pa, da sami roje delajo, grozno malo časa potratijo, ker vsak čebelar, ko je enkrat že malo bolj vajen, prav lahko, kakor sem že zgoraj omenil, po kacij 5 rojev na dan naredi, če jih zjutraj in zvečer dela, kdor ima pa panjeve z romčeki, tudi še več, ker mu ni treba satov od stranic panja odrezovati.

Tukaj bi mi utegnil kdo odgovoriti: vsaj je bilo vendar rečeno, da taki plemenjaki, katerim se prvi roji vzamejo, navadno čez kacij 17 dni potem še sami rojijo, ravno tako tudi včasih kaki bolj močan drujec, tedaj je treba tudi takemu čebelarju včasih pri ulnjaku na roje paziti, kateri sam roje dela.

To je sicer res, da mora tudi tak čebelar, kateri sam roje dela, včasih pri ulnjaku paziti, da mu roj ne uide, al s tem pazenjem še tretji del tistega časa potratil ne bo, kakor bi ga potratil, če bi vse svoje plemenjake prostovoljno rojiti pustil; in zakaj?

a) Zato, ker bo vselej nekako po priliki vedel, kdaj ima kak roj pričakovati, zakaj vsak plemenjak, kateremu je bil prvi roj vzet, ravno tako tudi vsak narejen drujec, kateri še rojiti misli, začne kak dan poprej peti, predno sam od sebe roj dá.

b) Zato, ker čebelarju, kateri le tacih rojev pričakuje, ni treba nič tako skrbno paziti, kakor pa onemu, kateri vsim svojim plemenjakom prostovoljno rojiti pusti. Plemenjaki namreč, katerim so bili prvi roji vzeti, ravno tako tudi narejeni drujci, rojijo vsi le z mladimi maticami, ni tedaj nobene posebne škode, če se tudi dva taka roja skupaj vsedeta, ker drug drugemu nič žalega ne storita, in čebelar ju lahko razloči, če se mu ljubi, ju pa skupaj pusti, da ima namesti dveh bolj majhnih rojičev enega samega močnega. Vse bolj skrbno pa mora ob času rojenja tisti čebelar paziti, kateri sam rojev ne dela, posebno, kedar mu začnejo nekateri panjevi prvič, nekateri drugič in nekateri ne mara že tretjič rojiti, ako se hoče škode obvarovati; zakaj če se mu, na priliko, en prvec in en drujec ali pa tretjič skupaj vsedeta, potem nastane boj, da je groza, in prav lahko se primeri, da čebelar, ako se mu dva ali trije roji skupaj vsedejo, ki pa nimajo vsi enakih matic, temuč eni mlade, drugi stare, iz dveh ali treh tacih rojev še enega dobrega skupaj spravil ne bo, ker se pri tacih nezgodah čebele in matice med sabo pokoljejo.

Brez skrbi si tedaj upam trditi, da bo čebelar, kateri si nove Kranjske panjeve napravi in sam roje dela, še komaj tretji del toliko časa pri ulnjaku potratil, kakor pa oni, kateri se starih Kranjskih panjev drži, in čebelam prostovoljno rojiti pusti. „Čas je pa denar“, pravi Angleški pregovor. (Dal. prih.)

Šolske stvari.

Plače ljudskih učiteljev na Francoskem.

Državni zbor je določil plačo ljudskim učiteljem takole: Učitelji so razdeljeni v 4 razrede s plačo 1200, 1100, 1000 in 900 frankov (1 frank velja po naše 40 soldov); — učiteljice se delijo v 3 razrede s plačo 900, 800 in 700 frankov; — podučitelji dobivajo po 800 in 650 frankov in podučiteljice 650 in 600 frankov. — Iz tega je razvidno, da na Francoskem plače učiteljev ljudskih šol niso bolje, kakor pri nas, in da učiteljice ne dobivajo z učitelji enake plače. — To treba pomniti!

Šole na Ruskem.

Po knjigi prof. Celestina: „Russland seit der Aufhebung der Leibeigenschaft“ je bilo v vsi Rusiji leta 1850 samo 2642 ljudskih šol z 139.320 učenci; do leta 1870 so narastle na število 22.827 z 831.402 učencema, koncem leta 1871 pa jih je bilo še 2000 več. V Rusiji se tedaj šteje na 100.000 duš 150 učencev, v Avstriji pa 850. — Gimnazije so v preteklem stoletju na Ruskem bile le 3, leta 1847 jih je bilo 76 z 20.373 učenci; do 1871. leta so se pomnožile na 140 z 42.790 učenci; — ženskih gimnazij je 162 s 23.404 učenkami. — Vseučilišč je zdaj 8, namreč v Petrogradu, Moskvi, Harkovu, Kazanju, Kijevu, Odesi, Varšavi in Dorpatu z 7251 slušatelji.